

Kieliverkosto (<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Varhennetun kielenopetuksen äärellä

Julkaistu: 13. kesäkuuta 2018 | Kirjoittanut: Karita Mård-Miettinen ja Paula Mattila

Hallitus päätti huhtikuussa 2018, että ensimmäisen vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opetus aloitetaan perusopetuksen 1. luokalta vuodesta 2020 alkaen (http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kielenopetus-alkaa-jatkossa-jo-ensimmäiselta-luokalta-4-3-miljoonaa-valtionavustuksia-jaettu). Tähän asti opetus on pitänyt aloittaa viimeistään 3. luokalta. Päätöksen edellyttämä muutos tuntijakoasetukseen tehdään viimeistään syksyllä 2018, minkä jälkeen Opetushallitus käynnistää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutostyön. Varhentamispäätös tulee uutena haasteena osalle opetuksen järjestäjiä, osa taas on voinut valmistautua siihen käynnissä olevan kansallisen varhentamishankkeen puitteissa. Kyseessä on hallituksen Uusi peruskoulu -ohjelmaan sisältyvä kielten kärkihanke, jonka puitteissa pyritään paikallisilla kokeiluilla kehittämään uusia toimintamalleja lasten varhaisen kielenoppimiskyvyn hyödyntämiseksi. Useat opetuksen järjestäjät ovat varhentaneet vieraan tai toisen kotimaisen kielen opetusta myös omasta aloitteestaan tai ne ovat toteuttaneet varhaista laajamittaista tai suppeampaa kaksikielistä opetusta; monet jo useiden vuosien ajan. Kielten kärkihankkeen varhentamiskokeiluihin tai kaksikieliseen opetukseen osallistuminen on yleensä koskenut vain osaa kunnan kouluista tai ao. luokka-asteen oppilaista. Kun kielenopetus varhentuu alkamaan kaikilla oppilailla jo 1. luokalta, uuden äärelle päätyvät niin opetusviranomaiset kuin opettajat, oppilaat ja huoltajat.

Hallituksen kärkihankkeeseen on osallistunut useita kuntia, joissa uusiin kieliin tutustuminen alkaa jo varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa. Tämä luonnollisesti tukee perusopetuksen varhentamispäätöstä. Näissä kunnissa on rakennettu lapsille kielipolkua varhaiskasvatuksen kielituokioista alkaen perusopetuksen läpi toiselle asteelle ja siitäkin eteenpäin. Myös monissa kaksikielistä opetusta tarjoavissa kunnissa toiminta alkaa varhaiskasvatuksessa ja jatkuu perusopetukseen loppuun asti.

Tämän teemanumeron artikkelit käsittelevät varhennettua kielenopetusta ja -oppimista sekä kaksikielisen toiminnan suppeampaa muotoa eli kielirikasteista toimintaa. Rajanveto näiden kahden toimintamuodon välillä ei ole yksiselitteinen, kuten Kristiina Skinnari ja Anu Halvari toteavat artikkelissaan *Varhennettua kielenopetusta vai kaksikielistä toimintaa? Varhaisen kielenopetuksen puurot ja vellit*. Artikkelissaan he selvittävät varhaisen kielenopetuksen käsitteistöä Suomen koulutus kentällä erityisesti vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valossa. Kirjoittajat toteavat varhennetun kielenopetuksen ja kaksikielisen toiminnan välisen eron olevan tällä hetkellä epäselvä ja pitävät käsitteiden selkeyttämistä tärkeänä. Yhteiset käsitteet helpottavat tarjottavan toiminnan tavoitteiden asettamista ja kuvaamista paikallisissa varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmissa sekä lukuvuosisuunnitelmissa.

Varhennetun kieltenopetuksen nopea lisääntyminen selittyy paljolti edellä mainitulla hallituksen kielten kärkihankkeella, joka kannustaa opetuksen järjestäjiä toteuttamaan kieltenopetuksen varhentamisen lisäksi myös kielitarjonnan monipuolistamista ja kielten opiskeluun motivoivia kokeiluja. Kokeilujen tueksi on ollut parin vuoden ajan tarjolla valtionavustuksia, joita on saanut lähes sata kuntaa

(https://www.oph.fi/ajankohtaista/tiedotteet/101/0/kieltenopetus_alkaa_jatkossa_jo_ensimmaiselta_luokalta_4_3_miljoonaa_valtionavustuksia_jaettu). Karoliina Inha avaa artikkelissaan *Vuosi kärkihanketta takana* sitä, millaista kokeilutoimintaa kärkihankkeen puitteissa on toteutettu ja millaisia tuloksia varhennetun kieltenopetuksen seurantatutkimuksella on saatu. Varhentaminen on muuttanut opetusta toiminnalliseen suuntaan, mikä näyttäisi lisänneen oppilaiden motivaatiota ja sitä kautta niin opettajien kuin huoltajienkin tyytyväisyyttä kieltenopetukseen. Myös Siv Björklundin, Katri Hansellin ja Teresia Tötterman-Engströmin artikkelissa *“Absolut ingen rädsla utan nyfikenhet” Tidigareläggning av finska – Case Nykarleby* ja Sabrina Lehtomaan artikkelissa *Enkku ulos luokkahuoneista – toiminnallisia ratkaisuja kielenopetukseen koko koululle* korostuu toiminnallisten menetelmien positiivinen vaikutus päiväkotilasten, koululaisten, kasvattajien, opettajien ja huoltajien kokemuksiin varhaisesta kieltenopetuksesta.

Hallituksen kärkihankerahoituksella on myös järjestetty varhentamishankkeisiin osallistuville opettajille ja varhaiskasvattajille täydennyskoulutusta. Sekä Lehtomaan edellä mainittu artikkeli että Susan Helldén-Paavolan ja Ursula Nystedtin artikkeli *Kaksikielistä varhaiskasvatusta – på finska och svenska!* pohjautuvat kieliprojektiin, jonka kirjoittajat toteuttivat osallistuttuaan Jyväskylän yliopiston järjestämään Varhaista kieltenoppimista kaikkialla (<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/kivi/yhteistyoyhteiskunnallinen-vuorovaikutus/opettajien-taydennyskoulutus/varhaista-kielenoppimista-kaikkialla>)-täydennyskoulutukseen. Lehtomaa toteutti kieliprojektinsa alakoulun englannin opetuksessa. Helldén-Paavolan ja Nystedtin projektissa kokeiltiin kaksikielistä suomi-ruotsi-toimintaa varhaiskasvatuksessa. Molemmissa artikkeleissa projektin toteuttamista kuvataan käytännön esimerkkien, kuvien ja videoklipin avulla.

Teemanumeron viimeisessä artikkelissa *Kieliystävät-toiminta Vaasan varhaiskasvatuksessa – Språkvännernas verksamhet inom småbarnspedagogiken i Vasa* Mia Raunio ja Nina Antila kuvaavat kielirikasteista toimintaa Vaasassa. Hankerahalla aloitettu kielirikasteinen varhaiskasvatus on vakiinnuttanut asemansa kahdessa vuodessa niin, että se on kirjattu Vaasan varhaiskasvatussuunnitelmaan ja koskee nyt kaupungin kaikkia varhaiskasvatusmuotoja. Samanlainen esimerkki on Uudenkaarlepyyn kunta jo mainitussa Björklundin, Hansellin ja Tötterman-Engströmin artikkelissa eli kunta on käyttänyt samaansa hankerahaa nimenomaan pysyvän, kaikille lapsille suunnatun toiminnan suunnitteluun, joka kirjataan kunnan varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin. Näissä kunnissa ollaankin jo erinomaisesti ennakoitu vuoden 2020 varhennetun kieltenopetuksen uudistusta.

Teemanumeron vierailevista päätoimittajista Karita Mård-Miettinen on yliopistonlehtori ja varhaisen kielikoulutuksen dosentti Jyväskylän yliopistossa ja Paula Mattila on opetusneuvos Opetushallituksessa.

Artikkeliin viittaaminen

Mård-Miettinen, K. & Mattila, P. (2018). Varhennetun kieltenopetuksen äärellä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(4). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2018/varhennetun-kieltenopetuksen-aarella> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2018/varhennetun-kieltenopetuksen-aarella>)